

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

לד לך

ה'תשפ"א

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא לך לך

נְקָרִים וּמְאָרֵם נְחֹזֵר, וְאֶחָד
שֶׁהִפְרִיחוּ מִבֵּין הַבְּתָרִים וְהַבִּיאֹו
[חֲזָרָה] לְחָרֵן.

כלומר, לפי המדרש נאמר לך-לך
וקרי ביה לך-לך. ללמד שהלך
פְּעָמִים לארץ כנען. פעם ראשונה
בהיותו בן שבעים, הלך מעצמו,
ללא ציווי לארץ כנען, ושם נכנס
בברית בין הבתרים, ומשם
הפריחו הקב"ה חזרה לחרן. והוא
ה"לך" הראשון.

ופעם שניה, חמש שנים לאחר
מכן, בהיותו בן חמש ושבעים
שנה ציווהו הקב"ה לצאת מחרן
ארצה כנען. והוא ה"לך" השני.
היוצא מכאן, שתחילה הלך לארץ
כנען ללא ציווי, להשיג השגות
עליונות בארץ הקדושה, וכאן
בהיותו בן שבעים התגלה הקב"ה
לאברהם בברית בין הבתרים
ולאחר ברית בין הבתרים ציווהו
הקב"ה לראשונה באומרו לו לך,
והפריחו לחזור לחרן כנ"ל. ורק
אח"כ, חמש שנים לאחר מכן,
בהיותו בן-חמש שנים ושבעים
שנה, אמר לו ציווי שני, לך-לך),
מחרן לארץ כנען.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם לְךָ-לְךָ וְגו'
וְאַבְרָם בֶּן-חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן (יב,א')

יש לשאול, מדוע יאמר הקב"ה אל
אברם לך-לך כביכול בלי הקדמה
ובלי הכנה מוקדמת, בלי שיתגלה
עליו תחילה כמו בברית בין
הבתרים ככתוב שם, אָחֵר |
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִנֵּה דָבָר-ה' אֶל-
אַבְרָם בְּמַחְזָה לְאֹמֶר (טו,א').

ועוד יש לשאול, כיצד זה
בהליכתו לארץ כנען אברם בן
חמש ושבעים, ובברית בין
הבתרים הוא רק בן שבעים.
[כמובא ברש"י פרשת בא (יב,מ')
ו"ל: ושלישים שנה היו משנגזרה
גזירת בין הבתרים עד שנוולד
יצחק].

והרי לכאורה ברית בין הבתרים
היתה אחרי שיצא מחרן והגיע
לארץ כנען, שהרי נאמר בה לזרעך
נתתי את הארץ הזאת וגו'.

ויש לומר תשובה אחת לשתי
השאלות, כמובא במדרש רבה
(פרשה לט,ח) רַבִּי נְחֵמְיָה אָמַר: לְךָ
לְךָ, שְׁתֵּי פְעָמִים, אֶחָד מְאָרֵם

לעומקו של מקרא לך לך

הנפשות אשר עשו, כהמשך הפסוק **אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּתָרְוָן**, בלשון רבים, ניתן לדרוש שכוונתו **לנפש המיוחדת שהולידתו**. ומשום כיבוד אב נאמרה המלה **נפש בלשון יחיד**, להורות העניין.

וכן יבואר על פי הטעמים, שהרי המילה **הַנֶּפֶשׁ** שאמר הכתוב כתובה בלשון יחיד ומוטעמת בטיפחא, שהיא מעין הפסקה קלה ולכן אינה בהכרח מחוברת עם שלאחריה, וכוונתו בזה לתרח אביו. וזה שאמרו שעשה תרח תשובה בסוף ימיו שנאמר לאברהם (בראשית טו) **וְאֵתָהּ תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם** תִּקְבֹּר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. אלא שתרח אביו לא רצה ללכת עמו ארצה, ולכן לא לקחו. וכך יקרא: **וְאֵת הַנֶּפֶשׁ הִיא תֵּרַח לֹא לִקְחוּ, וְאֵת [שֶׁאֵת הַנֶּפֶשׁ] אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרוֹן, אוֹתָם לִקְחוּ.**

ועוד יש לומר, בשימת לב שלוט בן-אחיו נאמר לחוד, וכן וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּתָרְוָן נאמר לחוד: וַיִּקַּח אֲבָרָם אֶת-שָׂרִי אֲשֵׁלָו וְאֵת-לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֵת-כָּל-רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ

ויש לשאול מדוע לא יכרות עמו ברית בין הבתרים בעת אשר צָנָה לך-לך (בפעם השניה), ולא יצטרך לִילֵךְ פַּעַמִּים.

ולעומקו של מקרא יש לומר שְׁפָל מָה שְׁפָרַת עִמּוֹ הַקַּב"ה ברית בין הבתרים לפני שְׁצָנָה לִילֵךְ בפעם הראשונה, כדי שְׁפָל הַוְוִיָּת צאתו מחרן והליכתו לארץ כנען לצמיתות, תהיה מתוך ברית עם הקב"ה, המכונה ברית בין הבתרים, שממנה צָנָה על כל עניני חייו וחיי דורותיו.

ועוד יש לומר שהראהו שגדול הַמְצָנָה ועושה. ומשום שהלך בתחילה מדעתו לארץ ישראל, ללא ציווי, היה צריך להפריחו חזרה לחרן ושם בחרן לצוותו על הליכה לארץ ישראל. שכל הוויתו בא"י תהיה מתוך ציווי. וכל זאת למען יצָנָה את ביתו אחריו.

ועל דרך הצח והרמז יש לומר שְׁפָעַת שובו לחרן החזיר את אביו בתשובה, עם כל שאר הנפשות אשר החזירום הוא ושרה, ונרמז בפסוק **וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ** שהיא לשון יחיד. ואע"פ שכוונת הפסוק לכל

לעומקו של מקרא לך לך

ה' הממלכה. והקב"ה: משיבו: על מנת כן בראתי שמים וארץ, כדכתיב אלה תולדות השמים והארץ **בהבראם**, אל תקרי בהבראם אלא **באברהם**. אברכך **בכל** ומכה ברכתי **תודיע מלכותי**. ככתוב: (דברי הימים א כט, יא) **לָךְ הָיָה הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצַח וְהַיְהוּד כִּי-כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לָךְ יְהִי הַמְּמֻלָּךְ וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל | לְרֵאשׁ.**

וכדאיתא בזוה"ק פרשת נשא דף קמ"ח ע"א א: אָמַר רַבִּי אֲבָא, מֵאֵי דְקָתִיב, (בראשית כד) וַיְבָרֵךְ אֶת אַבְרָהָם **בְּכָל**, כִּמְהַ דְּאֵתָּא אָמַר כִּי **כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ**.

וממידת כל של אברהם נודעת מלכות ה' בעולם לך ה' הממלכה. והיינו לך-לך.

וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וְאֲבָרְכֶךָ וְאֲגַדְּלֶה שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה (י"ב),

וְאֲגַדְּלֶה שְׁמִי.

בְּחָרָו (י"ב,ה'), לומר לך שלוט **לא** היה בין הנפשות אשר עשו בחרן.

ועוד על דרך הצה, **כָּפַל** הלשון לך-לך, שכאן רמז לו על הולדת יצחק. שכן לך אותיות **כל**, וב' פעמים לך היינו **ב'כל**. וכפי שנאמר וה' ברך את אברהם **בכל**. (חיי שרה כד, א') ופירש רש"י שם **בכל** עולה בגימטריא **בן וגו'**.

ועל דרך הרמז והסוד יאמר שמידת **כל** היא מידת **היסוד** המְשִׁיקָה **למלכות** (כמובא בשערי אורה) ולכן **שניהם** יקראו במידת **כל**, ורמז כאן שיהיה אברהם מודיע **מלכות** ה' בעולם. ככתוב כי **כל** בשמים ובארץ לך ה' הממלכה.

ועוד על דרך הצה, חבוי כביכול בתיבות לך-לך דו-שיח בין הקב"ה ואברהם. הקב"ה אומר לאברהם לך להודיע **מלכותי** בעולם, ואברהם עונה לו לך ה' הממלכה. כביכול מה אני להודיע מלכותך, והיא עומדת וקיימא גם מבלי הודעתי. והקב"ה משיבו לך, בידך להודיע מלכותי. לך ישמעו **כָּל** בְּאֵי עוֹלָם. [שכן **כָּל** אותיות לך]. ואברהם משיבו: להקב"ה: כי **כל** בשמים ובארץ לך

לעומקו של מקרא לך לך

בפסוק (בראשית יב, טו') וַיֵּרְאוּ
אֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעֲהָ. כמובא בתיקוני
הזהר ט' עמ' ב.

וחדש תשרי נקרא גם ירח
האיתנים, שבו נולדו האבות
הנקראים איתנים, [מסכת ראש
השנה יא. לדעת ר' אליעזר], וכן
נקרא אברהם איתן האזרחי. כמובא
בפסיקתא על הפסוק בתהלים
(פט, א') מִשְׁפִּיל לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי
הוא אברהם.

ואשר על כן לעומקו של מקרא
יש לומר כי באומרו וְהָיָה בְרָכָה
יתכוון לומר לאברהם, ברכתך היא
וְהָיָה. וְהָיָה עמוד החסד והרחמים
של העולם, כמידת י'ה'ו'ה שהיא
מידת החסד והרחמים. כמדת שם
השם השולט בחדש שבו זרח אורך
הוא השם הק' והי'ה, שהוא גם שם
של שמחה, ועל כן נאמר: והיה
ברכה, שברכתך תביא שמחה
בעולמות.

יש ליתן טעם לאומרו וַאֲגַדְלָהּ עִם
ה"א בסוף, ולא וַאֲגַדְלָהּ.

ויש לומר שכאן רמז לו על
מידותיו, שהן מדה כנגד מדה
כדאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר'
יונתן (סנהדרין צ). שכל מדותיו של
הקב"ה מדה כנגד מדה.

וכביכול כך אומר הקב"ה
לאברהם: כנגד מה שאתה מְגַדֵּל
שמי בעולם, כן אֲגַדֵּל שמך בעולם.
ורמזה הכתוב באות ה"א, וַאֲגַדְלָהּ-
אשר תרמוז על מדה כנגד מדה.
וכאומרו: אתה מגדל שמי הנקרא
בשם י'ה'ו'ה', כן אגדל את שמך
ואוסיף לך את האות ה', ויקרא
שמך אברהם.

וְהָיָה בְרָכָה. וְהָיָה הוא לשון
הו"ה, לשון חסד ורחמים,
וכאומרו שמדת הרחמים ראויה לך
לברכה, באשר מדתך מדת החסד.

ועל דרך הסוד, יש לומר כי וְהָיָה
הוא השם הק' השולט בחודש
תשרי, היוצא מן סופי התיבות

לעומקו של מקרא לך לך

יעקב, ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאילו עשה, שאומות העולם עובדי אלילים חושב להם הקב"ה מחשבה כמעשה. ופירש רש"י בקידושין מ: מצרפה למעשה ונפרעים ממנו אף על המחשבה.

ומשעה שמקילים ראש בישראל ומזלזלים בהם בלבם הרי הם לוקים כאילו קללו בפיהם ולשונם.

והיינו שאמרה שרה (טז,ה) וּתְרָא פִי הַרְמָה וְאָקַל בְּעֵינַיָהּ, ומשקהילה הגר בשרה, נהיתה ארורה והפילה עוברת. (רש"י שם).

ועוד יכוון הכתוב למה שנאמר בפרשת כי תבוא כז, טז: אָרְוֹר מִקְלָה אָבְיו וְאָמְרוּ פֶל-הָעַם אָמֵן. שלא רק הגויים באיסור הקלת ראש וזלזול אלא בראש וראשונה עם קדוש הנקרא לכבוד הוריו ואלקיו. שדרך כיבוד הורים יגיע לכבוד אלקים. והמיקל הוריו כמזלזל באלקיו.

וכן פירש בעל הטורים על סמיכות פסוק זה לקודמו אָרְוֹר הָאִישׁ אָשְׁרׁ יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה וגו', התחיל

וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָהּ וּמִקְלָלָהּ אָאָר (יב,ג)

וּמִקְלָלָהּ אָאָר. יש ליתן טעם, מדוע לא יאמר ואארה מארריה, כשם שאמר וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָהּ, או יאמר ואקללה מקללך. ומדוע יִשְׁנֶה לומר וּמִקְלָלָהּ אָאָר.

ובשימת לב הרי כאן שני שינויים. גם הפך את הסדר לומר פעולתו אָאָר לבסוף. וגם לא נקט באותה מילה אלא שינה לומר וּמִקְלָלָהּ במקום מְאָרְרִיהּ.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי באומרו מִקְלָלָהּ במקום מְאָרְרִיהּ, ירויח בזה הכתוב להחמיר לא רק עם המקללים, אלא גם עם המיקלים ראש בְּעַם אֱלֹהֵי אֲבְרָהָם, כדין מקללים. ויהיה לשון מִקְלָל כדין לשון מִקְלָל. ואע"פ שמקל ראש הכוונה בלבד, במחשבה, ומקלל הכוונה בפיו, כדין מעשה, ירמוז בזה שבגויים מחשבה מצטרפת למעשה.

וכפירוש רש"י בפרשת כי תבוא כז, ח: ארמי אובד אבי, לבן בקש לעקור את הכל כשרדף אחר

לעומקו של מקרא לך לך

**וַיֵּצְאוּ לְלַכֵּת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ
אֶרֶץ כְּנָעַן (יב,ה')**

על דרך הרמז והניקוד פירש הגר"א לענין הרעב בארץ. כשיצאו חשבו שכאן בכנען פתוחה ידו. לכן נאמר וַיֵּצְאוּ לְלַכֵּת אֶרֶץ כְּנָעַן, הַנְּבִיא בִּפְתַח. כְּנָעַן. וכשהגיעו לכנען ראו כי רעב בארץ, שכביכול קמוצה ידו ואין כאן שובע. לכן נכתב הַנְּבִיא בְּקִמְצָא. וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן. הַנְּבִיא בְּקִמְצָא. ואע"פ כן לא הרהר אברהם אחר הקב"ה.

וכפירוש רש"י: על הפסוק רעב בארץ. באותה הארץ לבדה, לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה, שאמר לו ללכת אל ארץ כנען, ועכשיו משיאו לצאת ממנה.

ולעומקו של מקרא, על דרך הסוד והניקוד. כשיצאו, היתה יציאתם על מנת להשיג בארץ השגות עליונות של המישים שערי חכמה לכן הַנְּבִיא בִּפְתַח. כְּנָעַן. כי פתח היא הטעם של ספירת החכמה. וכשהגיעו, ראו כי לא רק הַנְּבִיא בִּפְתַח נפתחו להם אלא גם הַנְּבִיא בִּפְתַח של אצילות שבכתר

בעבודה זרה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה וסמך לע"ז מקלה אביו ואמו. דג' שותפין יש באדם. ואמר כאן שהמקלה בארור. כן בעניינינו, אמר הקב"ה לאברהם: וּמְקַלְלֵהָ אָאָר, שלא רק המקלל אלא גם המיקל יהיה בארור. ומדה טובה מרובה, המכבד הוריו מכבד לאלקיו, והמכבד לעם ה' מבורך. שנאמר וַאֲבִרְכָה מְבָרְכֶיךָ.

ועל דרך זה יתפרש הפסוק [תהלים מז,י'] **[נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסַפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבִרְכָם שגם הנדיבים בלבותם והחושבים טוב על עַם אֱלֹהֵי אֲבִרְכָם, יתקיים בהם המשך הפסוק פִּי יֵאלֹהִים מְגִינֵי אֶרֶץ מֵאֵד נַעֲלָה, וכפירוש"י ש[אברהם] היה נדיב לב הראשון תחלה לגרים, עתה נודע כי לאלהים מגיני ארץ, היכולת בידו להיות למגן על כל הבוטחים בו. עכ"ל. והבוטחים בו היינו בלבבם. ומעלתם זו היא מעלתו ית', כפי שמסתיים הפסוק: מֵאֵד נַעֲלָה, וכפירוש המלבי"ם: על ידי עַם אֲבִרְכָם שהם ישראל, יהיה נעלה [הקב"ה] ומרומם מאד שכולם יכבדו אותם. והיינו דכתוב: וַאֲבִרְכָה מְבָרְכֶיךָ.**

לעומקו של מקרא לך לך

במה שלפנינו [במדה טובה] שנראה ה' אליו ובנה לו מזבח שם, וכשיעבור משם אברהם יִעֲתֶק צור ממקומו, [כלומר הקב"ה יעתיק את שכינתו למקום שאברהם הולך] והוא אברהם המעתיק. [ונחשב הדבר כי אברהם הוא המעתיק את השכינה הק' ממקום למקום].
עכ"ל.

וכוונתו לומר שכל מקום שהלך אברהם, ובנה לו מזבח, העתיק עמו כביכול את השכינה הק' ממקום למקום בקוראו בשם השם בכל מקום. וכפי המשך פירושו: כמו (איוב יח, ד') וַיִּעֲתֶק צֹר מִמְּקוֹמוֹ. עכ"ל אוה"ח הק'.

ובשימת לב, וַיִּעֲתֶק הוא לשון הפעיל. שמעתיק כביכול את השכינה הק' אתו לכל מקום. ובאמרו וַיִּעֲתֶק צֹר מִמְּקוֹמוֹ, הוא לשון שמעתיק עצמו, ולא שאברהם הוא המעתיקו. אלא שבאמרו וַיִּעֲתֶק צֹר מִמְּקוֹמוֹ, דבר הכתוב בלשון כבוד כלפי מעלה, לומר שזה רצונו של מקום להיות עם אברהם בכל מקום, ונחשב הדבר כאילו אברהם הוא המעתיקו.

העליון, הם נ' שערים של רחמים גמורים. שכן ספירת הכתר מנוקדת בקמץ. לכן נאמר וַיָּבֹאוּ אֲרָצָה פְּנֵעוֹן, פְּנֵעוֹן, הנ' בקמץ.

ועל דרך המוסר יאמר: בא הכתוב להודיע כמה שר יש להקב"ה ליתן על העומד בנסיון שלא להרהר על דבריו, וכגון השגות עליונות אלו שהשיג אברהם בקמץ שבכתר העליון.

וַיִּעֲתֶק מִשָּׁם הַקָּרָה (יב,ח')

פירש אוה"ח הק', לא זכר למי העתיק, ורש"י ז"ל פירש אהלה, והוא חסר. [כלומר: הכתוב לא הזכיר את מי או את מה אברהם העתיק משם הרהר, ורש"י פירש שהעתיק משם את האהל וקבעו בהר]. ממשיך אוה"ח הק': ואולי כי רמז שהעתיק צור ממקום שנראה אליו שם. והוא אומרם ז"ל במסכת ברכות (ה:): בפסוק (איוב יח, ד') הִלְמַעְנָה תַעֲזֹב אֶרֶץ וַיִּעֲתֶק צֹר מִמְּקוֹמוֹ [בתמיה], כי בצאת ישראל ממקום תפלתו גורם שַׁיִעֲתֶק צֹר שהוא הקב"ה ממקומו, ומכל שכן

לעומקו של מקרא לך לך

אמר וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יַחְזִי, וְלִשְׁמֹנֶה מֵה זֶה עוֹשֶׂה (קהלת ב, ב) ופירש רש"י שם: הרי סופה תוגה.

ועל דרך הסוד, יש לומר שהזכיר על הדבר שם קדוש וְהָיָה הוא שֵׁם השם השולט בחדש תשרי, שם הוי"ה בהיפוך אותיות. והזכירו כדי לשמור על הדבר שאמר וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יַחְזִי, שלא יֵצֵא אל הפעל.

ושם קדוש זה יוצא מראשי תיבות של הפסוק: (בראשית יב, טו) וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעֲהַ

ושרי פרעה הם רמז לשבעים שרים של מעלה המהללים את כנסת ישראל המכונה שרה אמנו לפני הקב"ה. לכן זו לשון שמחה כעין אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה. ורמזוה כאן לשרה שהיתה נקראת שרי, ועתה היא שרה, שנאמר ויראו אותה שרי, אל תקרי שרי אלא שרי, ויחד עם ה' אחרונה של פרעה הרי היא שרה. ופרעה דהכא לא במשמעות של המלך פרעה, אלא במשמעות כוללת של מלכות בעולם, ויכוונו בזה למלכות שמים הנפרעת מן הרשעים וגומלת טוב לצדיקים. לכן היא לשון

ולעומקו של מקרא יאמר שנרמזו דבריו באומרו הַתְּהִיָּה, שתכלית העתקת השכינה ממקום למקום היא להשרות השכינה הק' בהר מרום הרים, הוא הר הבית, והטעם רביעי או רביע יוכיח שהוא לשון רובץ, וכפי שמובא במסכת יומא [כא.] גבי חמשה דברים נאמרו באש של מערכה, ובהם: רבוצה כארי.

ובזוה"ק [ויקרא פרשת צו דף ל"ב ע"ב] תָּא הַיּוֹזֵי, פְּתִיב, (ויקרא ט) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנֵי יְיָ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה וְגו'. דָּא אוּרִיא"ל, דְּנִתְחִית בְּחִיזוּ דְאֵשָׁא בְּשִׁלְהוּבָא, עַד דְּנִתְחִית לְמִדְבָּחָא, לְקַבְּלָא דִּירוּנָא וְאֶתְחִיזֵי פְּאָרִיָּה רְבִיבָא, רְבִיעַ עַל קַרְבְּנָא, רבוצה על המזבח כאריה, בהר ה' יִרְאֶה בב"א.

וְהָיָה כִּי-יִרְאוּ אֹתְךָ הַמִּצְרִיִּים וְאָמְרוּ אֲשֶׁרְתוּ זֹאת וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יַחְזִי (יב, יב)

יש ליתן טעם לאומרו וְהָיָה שהוא בדרך כלל לשון של שמחה, ולכאורה אינו מתאים לכאן. שכן

לעומקו של מקרא לך לך

וכתבה התורה **הוא** וקרינו **היא** להודיע גודל הנס שארע לה, שחזרה להיות מסטרא דנוקבא ליתן לה זרע של קיימא.

וכעין זה מצינו בחנה, אימיה דשמואל הנביא, שאמר לה עלי (שמואל א, א, יז): **לְכִי לְשָׁלוֹם וְאַלֶּיּוּ יִשְׂרָאֵל יְתֵן אֶת-שְׁלֹתָי אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ מֵעִמּוֹ.**

וְהוֹיָנוּ בָהּ, מאי **שְׁלֹתָי**. לפשוטו היא שאלתך **אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ מֵעִמּוֹ**. אך בשימת לב, כתיב **שְׁלֹתָי** חסר א'. **ולעומקו של מקרא** יאמר על דרך אל תקרי: אל תקרי **שְׁלֹתָי** אלא **שְׁלִיתָי**. שלא היתה ראויה להוליד, ותפילתה החזירה אותה להיות ראויה לילד.

הכא נמי, לא היתה ראויה לילד, ולכן בקשה מאברהם שיתפלל עליה באמרה (לקמן, טז, ה) **תְּמַסִּי עֲלֶיךָ**, **וכאומרה**: אם אינך מתפלל עלי הרי גזילת העני בביתך, **והמסי**, מה שחמס ממני הסטרא אחרא שלא אלו, הוא **עליך**, כלומר **תלוי בך** ובתפילתך.

שמחה, ושולטא זה השם הק' בחדש הרחמים והסליחות מחד והוא חדש של ימי הדין מאידך, כנ"ל, דין לרשעים ורחמים בדין לצדיקים לעמו ישראל.

וְהָרְגוּ אֹתִי וְאַתָּה יְחִיו (יב, יב)

בשימת לב, המילה **אֹתִי** מוטעמת בטיפחא, שהיא כעין הפסקה קלה, ולפשוט הכתוב יחולק הפסוק לשנים: **וְהָרְגוּ אֹתִי - וְאַתָּה יְחִיו**.

ועל דרך הדרש קרי ביה ללא הטיפחא, וכך יתקבל משמעו: **וְהָרְגוּ אֹתִי וְאַתָּה**. וכאומרו: בלעדי אם יהרגוני גם לך אין חיים, שהרי נאמר לי (כא, יב) **כִּי בְיָצְחֶק יִקְרָא לְךָ זָרַע**.

וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִיִּם אֶת-הָאֱשֶׁה כִּי-יָפָה הִוא מְאֹד (יב, יד)

יָפָה הִוא מְאֹד. כתיב **הוא** וקרינו **היא**. שהיתה שרה עקרה אין לה ולד, כי היתה מסטרא דדוכרא, שלא היה בה כח להוליד כלל.

לעומקו של מקרא לך לך

שבזכות אברהם נבראו שמים וארץ.

ואשר על כן שני השמות הק' של תשרי וניסן שבהם נברא העולם במחשבה ובמעשה, בזכות אברהם, נשלחו להציל את שרה.

וזכו שְׁרֵי פִרְעָה שיקראו על שמם כביכול, להודיע כל תוקף כוחה של שרה שְׁעֲדִין נקראה שְׁרֵי, לידע להודיע ולהודיע לעיני כל העמים, כי שְׁרֵי אחת שקולה כנגד שבעים שְׁרֵים, כאומה אשר תצא ממנה, ששקולה תהיה כנגד שבעים אומות.

וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בְּעַבְדוֹתָהּ וַיְהִי-לּוֹ
צֵאן-וּבְקָרָ וְתַמְרִים וְעֵבְדִים
וּשְׁפָחוֹת וְאֵתְנָת וּגְמִלִים (יב, טז)

וְתַמְרִים וְעֵבְדִים וּשְׁפָחוֹת וְאֵתְנָת

יש ליתן את הדעת לחוסר הסדר לכאורה שבפסוק. שהרי היה לו לכתוב וְאֵתְנָת ליד וְתַמְרִים, והסדר הנכון צריך להיות כך: וְעֵבְדִים וּשְׁפָחוֹת וְתַמְרִים וְאֵתְנָת. ומדוע הפסיק הענין של

וַיִּרְאוּ אֶתְהָ שְׁרֵי פִרְעָה וַיְהִלּוּ
אֹתָהּ אֶל-פִּרְעָה (יב, טו')

מובא באוהב ישראל מאפסא שיש כן שני שמות ה' אשר שמרו על שרה לבל תנזק. וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׁרֵי פִרְעָה, סופי תיבות והי"ה, שהוא השם השולט בחדש תשרי כנ"ל, וכן שְׁרֵי פִרְעָה וַיְהִלּוּ אֹתָהּ סופי תיבות יהו"ה, הוא השם השולט בחדש ניסן.

וְהַיָּנֹן בָּהּ, מדוע שלח הקב"ה דווקא אלו השמות של שני חדשים אלו להצילה, ועוד, מה זכו שְׁרֵי פִרְעָה שיקרא עליהם שם השם, ישר ולמפרע.

ולעומקו של מקרא יאמר, שאלו הם שני חדשים שבהם נברא העולם. וכמסקנת התוספות במסכת ראש השנה כז. (ד"ה כמאן) בשם ר"ת: דבתשרי עלה במחשבה לְבְרָאוֹת ולא נברא עד ניסן. והרי בזכות אברהם נברא העולם שנאמר אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, אל תקרי בְּהַבְרָאָם אלא באברהם. וכדברי בעל הטורים במקום: בהבראם. אותיות באברהם

לעומקו של מקרא לך לך

**שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-אַתָּה שָׁם צְפֹנָה וְנִגְבָּה
וְקִדְמָה וְיָמָה. (יג. יד')**

יש לשאול, מאי מן-המקום אשר-
אתה שם, הרי מילתא דפשיטא היא
שממקום שהוא שם משם יראה.

אלא י"ל דכוונת הקב"ה מן-
המקום הרוחני אשר אתה נמצא
בו. מן המדרגה הרוחנית שהגעת
אליה בעבודתך. ולכן כרת עמו
ברית בין הבתרים כדי להעלותו
למקום רוחני גבוה שמשם יראה
וכו'. ומאותו מקום רוחני גבוה
המשיך לומר לו לך לך. וכנ"ל.
שימשיך בעלייתו זו, שלב אחר
שלב. ומיעוט רבים שנים, וכאילו
אומר לו לך, לך, לך, לך והיינו
שאמר אברהם ה' אשר התהלכתי
לפניו. (כד, מ').

**וְשִׁמְתִי אֶת-וַרְעֵךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ
אֲשֶׁר | אִם-יִוָּכַל אִישׁ לְמַנּוֹת
אֶת-עֲפַר הָאָרֶץ גַּם-וַרְעֵךָ יִמָּנֶה
(יג, טז)**

בזכות ששם עצמו כעפר כדכתיב
ואנכי עפר ואפר, זכה לברכת

**וְחַמְרִים וְאַתְנַת עַל יְדֵי וְעַבְדִּים
וּשְׁפָחוֹת.**

אלא יש לומר כפי שאמר אברהם
לאליעזר עבדו ולישמעאל בנו:
(כב, ה') ויאמר אברהם אל נערי
שבנו לכם פה עם החמור, ודרש
רבי תנחומא עם הדומה לחמור.
ורצה לומר שהגם אם ישיג העבד
השגות קצת עליונות, הרי נשאר
הוא עבד, ואינו יותר טוב מן
הבהמה. שכן אמר לאליעזר עבדו:
עם הדומה לחמור.

**וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא
וְאִשְׁתּוֹ וְכָל-אֲשֶׁר-לֹו וְלוֹט עִמּוֹ
הַנְּגִבָה (יג, א')**

וְכָל-אֲשֶׁר-לֹו וְלוֹט עִמּוֹ. גילה
הכתוב שלוט אינו בכלל וְכָל-
אֲשֶׁר-לֹו. היינו דכתיב לעיל
(יב, ה') וְאֶת-לוֹט בֶּן-אֶחָיו לַחֹד,
וְאֶת-הַנַּפְשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּתָרוֹן לַחֹד.
לומר לך שלוט לא היה בין
הנפשות אשר עשו בתרון. ואף
בעלותם ממצרים חזרה לכנען לא
נחשב בכלל וְכָל-אֲשֶׁר-לֹו,
לאברהם.

לעומקו של מקרא לך לך

ועוד יש לומר שאמר לו קום
התהלך בארץ העליונה, ועל ידי כך
תכבש הארץ התחתונה לבניך.

וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר-מִגֵּן
צָרִיךָ בְּיַדְּךָ וְגו' . (יד, ב')

יש לעיין מהו מגן. ובתנחומא
מובא שעשה לו הקב"ה מְּגִנָּא.
ופירושו "מערכת חכמה". וכדאמרי
אינשי "מְּגִנְנוֹן חכם".

וכוונתו לאותו עפר וקש שהפכו
לחרבות ולקשת וחיצים במלחמת
אברהם עם המלכים, כמובא
בהפטרה (ישעיהו מא, ב') יִתֵּן כְּעֶפֶר
תְּרָבּוֹ כְּקֶשֶׁת גִּדְּךָ קִשְׁתּוֹ. וכן הוה
בימי נחום איש גמזו. והיינו מְּגִנָּא,
"מְּגִנְנוֹן חכם".

ואע"פ שמגננון חכם זה הוא נסי
נסים ומְּסַתְרֵי סתריו של הקב"ה,
הרי נתן מגננון זה ביד האדם
להפעילו. ואם כן יש לשאול מה
היא תכונת האדם שבידו יפקיד
הקב"ה מְּגִנְנוֹן חכם זה. שלא הרי
נחום איש גמזו כהרי השודדים שגם
הם הביאו עפר מחצר ביתם, ולא
עלתה להם.

וְשִׁמְתִי אֶת-יַרְעֵךָ כְּעֶפֶר הָאָרֶץ. וזה
שאנו אומרים ונפשי כעפר לכל
תהיה. שנזכה להידבק במידת
אברהם להיות כעפר, ומתוך כך
נזכה לברכת ה' כפי שהתברך
אברהם. וְשִׁמְתִי אֶת-יַרְעֵךָ כְּעֶפֶר
הָאָרֶץ וגו'. והיינו נפשי כינוי
לנפשות צאצאיו היוצאים ממנו.

קוּם הַתְּהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ לְאָרְפָה
וּלְרַחֲבֶהּ כִּי לֹךְ אֲתַנְנֶהּ: (יג, יז)

קום וגו' כִּי לֹךְ אֲתַנְנֶהּ.

והרי לא נתנה אלא לבניו. אלא כאן
רמז לו שיקום בתחיית המתים,
שנאמר קום, ואז יתן לו הקב"ה את
הארץ שנא' כִּי לֹךְ אֲתַנְנֶהּ, את
הארץ אשר ישבו בה בניך. וכפי
שנאמר בקריאת שמע (פרשת עקב
יא, ט') למען ירבו ימיכם וגו' על
האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם
לתת להם. לתת לכם לא נאמר אלא
לתת להם. מכאן לתחיית המתים מן
התורה. וכפירוש רש"י בשם
הספרי מזו. בד"ה לתת להם. לתת
לכם אין כתיב כאן, אלא לתת להם,
מכאן מצינו למדים לתחיית המתים
מן התורה.

לעומקו של מקרא לך לך

ה' שעשה עמו עד עתה. (וכמובא לקמן).

ולכן זכו שניהם ל**מַנְגְנָא** הזו, על ידי **הענוה והודאה בניסי ה'.**

ויש להזכיר בענין זה **מדרש פליאה** שאומר "הצדיקים נהנים מן הגזל". ובודאי לא כפשוטו. ופירשו בו גזל ר"ת **גם זו לטובה.** שעל ידי ההודאה בכל ענין **שִׁיקְרָהוּ שגם זו לטובה,** בזה הוא **גוזל** כביכול את החנית מיד הכושי, ובזה מנצח את היצר הרע אשר רוצה להעמידו בנסיון, ומאחר ואמר **גם זו לטובה,** אין יותר כח ביד השטן לקטר, ובזה יופעל ה**מַנְגְנָא להצילו.**

ויש לעיין בדברי נחום איש גמזו, מה הוא זה שהיה אומר על כל דבר **גם. גם** זו לטובה. והלא היה די לו לומר **זו לטובה.** ומה הוא **הגם.**

ויש לומר כי כל מקרה אשר יקרה את האדם, **במבט לאחור** יוכל לראות **כי היה זה לטובה.** אך במבט לעתיד או אפילו בהווה, קשה לראות את המקרה הקשה שהוא לטובה. **לכן אמר גם** ופירושו: כפי

ולעומקו של מקרא יאמר **שִׁמְנָנוּן** זה שנאמר בו **יָתָן כְּעֶפֶר חֶרְבּוֹ פִּקְשׁוּ** נָדָף קִשְׁתּוֹ, מופעל על ידי **ענוה והודאה בניסי ה'.**

וכן מצינו באברהם אבינו שביטל עצמו **כעפר,** ו**פִּקְשׁוּ** החשוב כאפר, באמרו (וירא, יח, כז) **וְאָנֹכִי עֶפְרָא וְאָפֶר,** ובכך הודה **על ניסי ה'** שהוציאו מכבשן האש, שלא נִתְּנוּ להיות **עפר ואפר.**

ועל דרך הצח יש לומר שאותו עפר שהפך לחיצים, הוא העפר שאמר אברהם אבינו על עצמו **וְאָנֹכִי עֶפְרָא וְאָפֶר,** שהענוה לא רק שהיא המפעילה את המנגנון, אלא היא היא המנגנון עצמו ההופך לחצים על האויבים ואת הסובבים אותנו לאוהבים.

וכן מצינו בנחום איש גמזו כמובא בתענית כא. **שביטל** עצמו בפני המציאות כאשר במקום הזהב נמצא באוצרו עפר, ואמר **"גם זו לטובה"** ועל ידי כך נהפכו גרגירי העפר לחיצים וחרבות. ובאומרו **גם זו לטובה** הודה אף הוא על ניסי

לעומקו של מקרא לך לך

מקיימים בזה **אֲשֶׁר-מִגֵּן צָרִיךְ בְּיָדְךָ**. והוא שהתכוון ר' עקיבא בשבח לימוד התורה שצריך להיות **בְּזִמְרָה**. כאומרו זְמַר בכל יום, זְמַר בכל יום. (סנהדרין צט:). והוא הנקרא **זְמִיר עֲרִיצִים**, ואשר על כן נִתְקַנּוּ פְּסוּקֵי דְזִמְרָה לפני התפילה כדי שתוכל התפילה להפעיל את **הַמְּנַגֵּן**.

וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל-מֶלֶךְ סְדֹם
וגו' **אִם-מִחוּט וְעַד שָׂרוּף-נִעַל**
וְאִם-אֶקַח מִכָּל-אֲשֶׁר-לְךָ וְלֹא
תֹּאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֶת-אֲבָרָם:

יש ליתן טעם מדוע כאן סרב אברהם לקחת אפילו דבר מועט, ובפרעה לא סרב ועוד אמר **לְמַעַן יֵיטֵב-לִי בְּעִבְרָךָ וְחַיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְגָלְךָ וּפִירֵשׁ רִשְׁ"י** שם ויתנו לי מתנות.

וייש לומר כאן כלל גדול בהנהגותיו של אברהם אבינו. שכל מעייניו היו לקדש שם שמים. וזו אמת המידה שלו בכל ענין. מה יקדש שם שמים ומה חלילה להיפך. **ולכן בענין פרעה**, שידע שמעם ה' היה הדבר, אם יקח מתנותיו הרי

שנוכחים שכל המקרים בעבר היו לטובה, כן צריך להאמין **שגם** מקרה זה בהווה הוא לטובה.

ועוד יש לומר שכאשר האדם מודה **שהכל לטובה**, בזה הוא גוזר שאכן יהיה זה לטובה.

ובזה יובן מדוע אליהו הנביא לא התגלה אליו **אלא רק לאחר שאמר גם זו לטובה**. כלומר שבאמירתו זו הוא גזר לטובה, ומיד הופיע אליהו הנביא והצילו מיד המלך באמרו כי זה הוא העפר של אברהם אביהם ההופך לחרבות ולחיצים.

وهוא סוד פעולתו של המנגנון החכם. ההודאה בהשגחת השם ובניסיו מתוך ענוה והתבטלות.

ועוד יש לומר על דרך הצה שמקורו של **הַמְּנַגֵּן** הוא מהיכל הנגינה, ומופעל על ידי השם הק' וְאֲשֶׁר הַיּוֹצֵא מֵע"ב שמות מפסוקים ויסע ויבא ויט, (שמות י"ד פסוקים יט-כא). **הוא הממונה על שירת העשבים ושירת היקום כולו**. ובעת אשר משמיעים בני ישראל את קול תפילתם ותורתם בבתי הכנסיות, **בניגון ובנעימת קול ערב** (רש"י ברכות ו. ד"ה במקום רנה)

לעומקו של מקרא לך לך

וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הֶבֶט-
נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים
אִם-תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ
כֹּה יִהְיֶה זְרָעָךָ: (טו,ה')

הֶבֶט-נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים.
פירש רש"י, הוציאו מחללו של
עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים,
וזהו לשון הבטה, מלמעלה למטה.

ויש לשאול מדוע הצריכו
להגביהו מעל הכוכבים, והרי יכול
לומר לו שא עיניך וראה, ויסתכל
מלמטה למעלה.

ויש לומר, דכל המציאות של
אברהם אבינו היתה התבטלות
כלפי הבורא ית'. והיא מציאות של
עפר ואפר ובמציאות זו לא שייך
לשאת את עיניו למעלה אלא כדרך
שהיה אברהם אבינו נוהג להשפיל
מבטו, ולהביט מלמעלה למטה.

וכדי לא לשנות את ההנהגה של
אברהם אבינו, הגביהו הקב"ה
מעל הכוכבים כדי שיראה אם יוכל
לספור אותם מלמעלה למטה.

זה יקדש את ה', ועוד שבזה יהיה
סימן לבנים שְׂיִצְאוּ ממצרים לעתיד
לבא ברכוש גדול. ויהיה גם בזה
קידוש השם גדול.

אבל כאן בעניין מלך סדום
שכמוהו ככל אנשי סדום שהם רעים
וחטאים לה' ולבריות, יחשוב שהוא
המעשיר את אברם לא יהיה בזה
קידוש ה' אלא ההיפך חלילה, ולכן לא
קבל ממנו.

וְשָׂרִי אֲנִישׁ אַבְרָם לֹא יִלְדָה לוֹ
וְלֵהָ שְׂפֹתָהּ מִצְרַיִת וְשִׁמְהָ הֲגָר
(טז,א')

בשימת לב, המילה לֹא מוטעמת
באתנחתא, שהיא כהפסקה, ולפשט
הכתוב יחולק הפסוק לשנים: לֹא
יִלְדָה לוֹ - וְלֵהָ שְׂפֹתָהּ מִצְרַיִת
וְשִׁמְהָ הֲגָר.

ועל דרך הדרש קרי ביה ללא
האתנחתא, ויתקבל: וְשָׂרִי אֲנִישׁ
אַבְרָם לֹא יִלְדָה לוֹ וְלֵהָ. לומר לך
שאברהם היה עקר כשרה, ועל ידי
הגר נרפא גם הוא גם שרה.

לעומקו של מקרא לך לך

ועוד יש להבין מה הוא זה שאמרה תְּמַסִּי עֲלֶיךָ. ונמצא במדרש רבה שהיו"ד של שרי, שכך נקראה לפני ששינה הקב"ה את שמה, אותה יו"ד נחלקה לשנים, ה' ה'. ה' לשרה וה' לאברהם. ומעתה נקרא אברם אברהם ושרי שרה. וזה שאמרה חמסי. כעין גזילת העני בבתיכם. שאני מוכנה לתת את האות יו"ד שלי ולחלקה ביני וביניך. ה' אחת משמי בשבילי, וה' השניה משמי בשבילך. ואינך מתפלל עלי בתמורה. ולכן יש נקודה על היו"ד השניה שבמילה וביניך. שמוכנה אני לחלקה את היו"ד ביני וביניך ואין אתה מתפלל עלי בתמורתה.

ותקרא שם ה' הדבר אליה אתה אל ראי פי אמרה הגם הלא ראיית אתרי ראי: (בראשית טז יג)

הגם הלא ראיית

לעומקו של מקרא, ועל דרך הסוד, יש לומר שהלא הוא המלאך היוצא מהשם הקדוש של ע"ב, הלא"ם, בהיפוך אותיות מל"ה.

ועוד יש לומר, שלא תחלש דעתו על צאצאיו שיהיו בעלי גאווה ח"ו, לכן אמר לו מלמעלה למטה שאין גבהות לפני המקום גם לא במקום הכוכבים.

ותאמר שרי אל-אברם תְּמַסִּי עֲלֶיךָ אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחִילְךָ וְתָרָא פִי הִרְתָּה וְאַקְל בְּעֵינַיִךָ יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ (טז,ה')

רבי תנחומא אמר בשם רבי חזקיה רבה ורבי ברכיה אמר בשם רבי חזקיה, כל מי שהרתיק אתר מדת הדין לא יצא שפוי מתחת ידיו, ראוייה היתה שרה להגיע לשניו של אברהם, ועל ידי שאמרה (בראשית טז,ה): יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, נמנעו מחזיקה שלשים ושמונה שנה. והם כמנין האותיות שיש מ"ותרא" עד "וביניך" ותרָא פִי הִרְתָּה וְאַקְל בְּעֵינַיִךָ יִשְׁפֹּט יהו"ה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ.

ולעומקו של מקרא יאמר שנרמז ענין זה במילה שִׁפְחָתִי, ופירושו הענין אל תקרא שפחתי אלא שפחתי לי. שפחתי לי משנותי בעבורך.

לעומקו של מקרא לך לך

רבנו שהסתיר פניו, זכה להנחיל את
הארץ ליהושע ולכל עמו.

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן-תְּשׁוּעִים שְׁנָה
וַתַּשַּׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֵל-
אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי-אֵל שְׂדֵי
הַתְּהֵלֶךְ לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים (יז, א')

וְהָיָה תְּמִים. ובתחילת הפרשה
אמר וְהָיָה בְּרַכָּה. כאן נעץ הכתוב
סופה של הפרשה בתחילתה
ותחילתה בסופה, לפרסם חביבותו
של אברהם לפניו. וגילה כאן
הכתוב מה היא הברכה שהבטיחו
בתחילה, היא ברכת ברית המילה,
וכאמרו: וְהָיָה בְּרַכָּה, אימתי
תתקיים בכך הברכה במלואה,
כשיתקיים בכך וְהָיָה תְּמִים.

נאמר באברהם ברית:

אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי וגו' וְהָיָה שְׁמִי
אַבְרָהָם וגו' וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי
בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זַרְעֵךָ אֶתְרִיד
לְדַרְתָּם לְבְרִית עוֹלָם לְהָיוֹת לְךָ
לְאֱלֹהִים וְלִזְרַעֲךָ אֶתְרִיד:
{יז, ד'-ז'}

וכן בשמות פרק-ג אל תקרב
הָלֶם. ולכן יש לומר, תא חזי מה
בין אדון הנביאים לשפחת הנביא.
שבמשה נאמר וַיִּסְתַּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי
יָרָא מִהַבֵּיט אל האלהים ואצל הגר
להבדיל כתוב הגם הָלֶם ראייתי
אחרי ראי. שהציצה לראות ראייה
אחר ראייה. לכן משה זכה
ל"ותמונת ה' ביט", ואילו היא לא
זכתה אלא לבן שיהיה פרא אדם ידו
בכל ויד כל בו. וכן בשמות פרק-ג
אל תקרב הָלֶם.

ועוד י"ל דהל"ם שהוא אחד
משמות ע"ב כנ"ל מפסוקים ויסע
ויבא ויט, (שמות י"ד פסוקים יט-
כא). בהיפוך אותיות: מלה. וכתוב
בתיקונים בזוה"ק לכוון ע"ב שמות
אלו בפרשת והיה אם שמע. שם ק'
כנגד כל תיבה.

והשם הק' מלה, מכוון הוא כנגד
התיבה ארצכם אשר בפרשה שניה
של ק"ש. ובאשר כן ממונה הוא על
השראת השכינה בארץ. והגר שהיה
לבה גס בשכינה, לא זכתה לה
ולצאצאיה לנחול את הארץ, ומשה

לעומקו של מקרא לך לך

ונאמר בנח ברית:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֶאת אֹת-הַבְּרִית
אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין
כָּל-גֹּפֶשׁ תְּחִה אֲשֶׁר אֲתַכֶּם לְדֹרֹת
עוֹלָם: אֶת-קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעֶגְלָן וּגו'
{ט, יב-יג}

תא חזי מה בין אברהם לנח.

נח שירד מדרגתו הנבואית ונקרא
איש האדמה, עד אשר וישת
וישכר ויתגל וגו' נזקק לברית
שמימית, עשויה בידי שמים, היא
הקשת בענן כדי להשיבו לדרגתו
להיות אחוז בחבלי בוץ וארגמן אל
בוראו.

אברהם שעלה ונתעלה בכל דרגות
רוחניות ונשגבות, נזקק לברית
ארצית העשויה בידי אדם, היא
אות הברית החתומה בבשרו,
ובשמרו אותה הוא מוריד השפע
מן השמים ארצה, לו ולבניו אחריו
לדורות עולם.

והוא מעין מה שנאמר לעיל
בענין הַבֶּט-נָא הַשְּׁמַיְמָה (טו, ה')
כמבואר שם שהוא הבטה מלמעלה
למטה, להוריד שפע הברכה

וההשגחה כאן על הארץ, מתוך
התבטלות של אנכי עפר ואפר.
והוא סוד המילה שנתנה לאברהם
ולא לנח. שנח נולד מהול לא מצד
דרגתו אלא מצד שלא היה ראוי
למשוך השפע מלמעלה למטה. ולכן
ניתנה לו הקשת בענן כדי שיתעלה
מבור תחתיות אל שמי שמים
העליונים.

אבל באברהם שכל הווייתו היא
אמונה תמימה בה' ובהשגחתו,
ניתנה לו ולדורותיו אות הברית
החתומה בבשרנו, בסוד הבט נא
השמימה מלמעלה למעלה למשוך
על ידה משמי שמים עליונים חוט
של חסד ושפע ברכת ההשגחה
הפרטית על צאצאיו לדורות עולם.

והוא סוד המצוות כולן שניתנו
על ידי משה רבנו הנקרא איש
האלהים, להוריד על ידי מעשה
המצוות שפע הקדושה ליחדא שמא
דקודשא בריך הוא ושכינתיה
ולהמליכו עלינו, משמי מרומא
עילאה בית שכינתיה, עד על ארעא
עובד גבורתיה.

וזה סוד אומרו (לקמן יז, יז) וַיִּפֹּל
אֲבָרָהָם עַל-פָּנָיו, שבנפילה זו

לעומקו של מקרא לך לך

וי"ל דנרמז זה בפירוש רש"י
שאמר כמו בְּהַבְרָאָם. ושם דרשו
ב"ה" בְּרָאָם. באות "ה" משם השם.
כן כאן אמור בהמלו, ב"ה" מלו.
בעזרת ה' מלו אברהם לעצמו. או
פְּלֶדֶד לְדָרְךְ זֶה, באות "ה" שניתנה
לו בשמו, מלו הקב"ה לאברהם.

ומה שפירש"י לפשוטו של מקרא
כמו בהבראם, י"ל דכוונתו לעומקו
של מקרא שבזה נשלמה קומתו
הרוחנית של אברהם, שכן גימטרי'
בהבראם באברהם, הם רמ"ח
אברים. שע"י המילה נשלמו כל
רמ"ח אבריו, על ידי המל אותו
ברחמיו. ועמו נשלמה בריאת שמים
וארץ.

ועל דרך הצח נאמר בְּהַמְלִי
כראשי תיבות: בְּעֵת ה' מְלו
[לאברהם].

הוריד שפע הברכה לקיים מאמר ה'
(לקמן כא, יב) פִּי בִּיצְחֶק יִקְרָא לְךָ
זָרַע.

וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחֶק
וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הִלְבֵּן מֵאָה-שָׁנָה
יִנְלָד וְאִם-שָׂרָה הִבְת-תְּשָׁעִים
שָׁנָה תִּלְד (יז, יז)

הִלְבֵּן מֵאָה-שָׁנָה יִנְלָד. כאן רמז
לו שְׁיִנְלָד לו בן.

וְאִם-שָׂרָה הִבְת-תְּשָׁעִים שָׁנָה
תִּלְד. כאן רמז לו שְׁתִּנְלָד בת.
וכפי שאמרו בת היתה לו ובכל
שמה.

וְאַבְרָהָם בֶּן-תְּשָׁעִים וְתִשְׁעֵ שָׁנָה
בְּהַמְלוּ בְּעַר עֲרֻלְתּוֹ (י"ז, כד')

בְּהַמְלוּ - ברש"י בהפעלו. כמו
בהבראם. וברשי ישן מובא,
שנתיירא אברהם מפני המילה, מה
עשה הקב"ה שלח ידו ואחז עמו,
שנאמר וכרות עמו הברית.

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**